

TEK DUNYA ÇOK İNANÇ
DİYALOĞA FARKLI YAKLAŞIMLAR

Editörler:

Mahmut Aydın & Süleyman Turan

hitabevi

HİTABEVİ YAYINLARI-6
ISBN 978-605-63667-6-5

© Hitabevi, Mayıs 2013
Tek Dünya Çok İnanç | Mahmut Aydın & Süleyman Turan

Genel Yayın Yönetmeni
Erdal Eş

Sayfa Düzeni
Hitabevi

Kapak Tasarımı
Uğur Polat

Baskı
Tarcan Matbaası
Zübeyde Hanım Mahallesi, Samyeli Sokak No: 15
İskitler-Ankara
Tel: 03123843435

Basım Tarihi Mayıs 2013

Hitabevi Basım Yayın Dağıtım /Erdal Eş
Bayındır Sk. No: 27/28
Kızılay-Çankaya -Ankara
Tel: 0312 4355566
erdales@hotmail.com

Diyalog ve Misyon*

Paul F. Knitter
çev. Mahmut Aydın

Misyon ve diyalog hakkındaki telakkilerin konusu, çoğu kez "misyon" veya "diyalog" anlamına gelecek şekilde anlaşılmakta; en azından, Hıristiyan çevrelerde, bunlardan birine sahiplenirken diğeri dışlamak veya diğeri için problem çıkarmak gibi görünmektedir. [Buna göre,] misyon ve diyalog birlikte olamaz; eğer olursa son analizde, biri diğeri alt edip ona galip gelecektir. Nihayet, bir Hıristiyan'ın tercihi, ya misyon ya da diyalog için olmak zorundadır.

Müteakip sayfalarda durumun niçin böyle olması gerekmediğini göstermeye çalışacağım. Düşüncelerim Kilise, (*eccleciology*) ve İsa (*christology*) ile ilgili çağdaş Hıristiyan anlayışları üzerine bina edilecek. İlk, Kilise ve onun misyonu ile ilgili Hıristiyanların görüşlerinde son zamanlarda meydana gelen ve sismik değişme (*seismic shift*) olarak adlandırılan gelişmeyi tanımlayıp, üzerinde mütalaalarda bulunacağım.¹ Daha sonra ise, Kilise'nin teolojisindeki bu değişimin, İsa Mesih'in misyonunun ne olduğu ve onu gerçekleştirmek için neler yaptığı konularıyla ilgili yeni anlayışlarda nasıl temel bulduğu konusunu ele alacağım. Neticede de şu sonucu teklif edeceğim: Eğer Kilise ile ilgili yeni bakış açıları, uygun bir şekilde, kristoloji ile ilgili yeni bakış açılarında temel bulur veya eğer Kilise'nin misyonu hakiki ve inançlı bir şekilde İsa'nın misyonunu yansıtırsa, o zaman, misyon ile diyalog arasında hiçbir tezat olmaz. İkisi de tabii olarak birbirlerini emreder. Diğeri izlemeksizin birini de izleyemezsiniz. "Onlar demir

* Bu makale, *İslamiyat Dergisi*'nin 5/3, 2002 (ss. 73-85) sayısında yayınlanmıştır.

¹ Burada "Hıristiyan" derken fundamentalist veya evangelistleri değil ana gövde Hıristiyan idraklerine işaret ediyorum.

paranın iki yüzü gibidir” denebilir. Gerçekten bu diyalog ve misyonun “demir bir para” olduğu anlamına gelmektedir. Misyon sadece diyalogo gerektirmez. Misyon, diyalogdur. Bütün bu mütalaaların sonunda, okuyucunun diyalogla misyon arasındaki ilişkinin; niçin bir “ve” yahut “veya” ilişkisi olmayıp, “misyon, diyalogdur” şeklinde olduğunu göreceğini ümit ediyorum.

Hıristiyan Misyon Anlayışında Değişme: Kilise’den Krallığa

Kilise’nin temel amacı ve misyonu anlayışındaki sismik değişme olarak adlandırdığım şey, özellikle Katolikler için, II. Vatikan Konsili’ni (1962–1965) takip eden birkaç on yıl boyunca meydana gelmiştir. Bir gözlemcinin ortaya koyduğu gibi, “Katolik Kilise’sinin misyona yaklaşımı Vatikan Konsili’ni takip eden yıllarda ters yüz olmuştur”.² İster açıklama ister düzeltme diyelim, Hıristiyanların varlık sebebi (*raison d’etre*) olarak gördükleri şeyde hakiki ve radikal bir değişme olmuştur. Bu değişim, -basit, fakat devrimci bir tarzda- Kilise ile “Tanrı’nın Krallığı”³ arasındaki ayırımıda kök salmıştır. En azından Katolik Kilisesi’nde uzunca bir süredir bir olgu gibi kabul edilen şey, artık, Hıristiyanların temel inançlarının bir parçası değildir. Bilindiği üzere Kilise, asırlardır, “Kilise dışında kurtuluş yoktur” dogmasına inanmış ve bunu açıktan öğretmiştir.⁴ Diğer bir deyişle, Tanrı’nın Krallığı ve Tanrı’nın sevgisinin sunumu, sadece Kilise’ye tahsis edilmiş; Kilise, Tanrı’nın Krallığı’yla özdeşleştirilmiştir. Bu tarz bir inanç, artık söz konusu değildir. Günümüzde bir Hıristiyan çoğu kere Kilise ile Krallık birbiriyle ilişkili olmasına rağmen onların farklı olduğunu, Kilise’nin Krallık’la özdeşleştirilmemesi gerektiğini kabul eder/onaylar. Nitekim Krallık, Kilise’den daha büyük ve daha önemlidir. Daha doğrusu Kilise kendine değil, Krallığa hizmet etmek ve onu beslemek içindir. Krallık gayedir; Kilise ise, sadece kendileri vasıtasıyla Tanrı’nın, Kral-

² Thomas C. Fox, *Pentecost in Asia: A New Way of Being Church*, Maryknoll: Orbis Books, 2002, s. 69.

³ Vurgu yazara aittir.

⁴ Francis A. Sullivan, *Salvation Outside the Church?: Tracing the History of the Catholic Church Response*, New York: Paulist Press, 1992.

lığı gerçekleştirdiği vasıtalarından biridir. Bu durum, hakikaten Hıristiyanların kendi kendilerini ve Kilise olarak adlandırılan toplumlarını anlamada muazzam bir değişmedir.

Bu değişmenin hem muhteva hem de gayesini anlamak için bu Hıristiyan sembolünün, yani Tanrı'nın Krallığı veya Tanrı'nın Saltanatının muhteva ve gayesini keşfetmek zorundayız. Gelecek bölümde göreceğimiz üzere Tanrı'nın Krallığı (*the Basileia tou Theou*), Nasıralı İsa'nın vekilliğinin/görevinin özü idi. O, anlamı ve imaları tam olarak bohçalanamayan ve farklı tarihsel dönem/periyot veya kültürlerde farklı vurgularla anlaşılacak olan bir sembol olmasına rağmen, onun temel anlamını, en iyi Kilise Babası İrenyus'un şu sözleriyle ifade edebiliriz: "Tanrı'nın şanı/şerefi yaratıklarının saadet ve mutluluğudur (*Gloria Dei vivens homo*)". Tanrı'nın Krallığı, herkesin iyi ve mutlu olduğu insan toplumunun vizyonunu temsil eder. Yaratıkların hepsi iyi ve mutlu olmalıdır. Çünkü tıpkı Tanrı tarafından kendilerine ihtimam gösterildiği gibi; onlar da birbirlerine ihtimam göstermelidir. Yuhanna İncili'nin ortaya koyduğu gibi tüm insanlar (buna, tüm yaratılanlar ifadesini ekleyebiliriz) yaşama sahip olsun ve buna da bolca sahip olsunlar, anlayışı dünyanın bir gerçeğidir (Yuhanna 10:10).

Tanrı'nın Krallığı, daha çağdaş terimlerle yeni "bir dünya düzeni" olarak adlandırabileceğimiz, Kutsal Kitab'a ait Biblikal bir semboldür. Bu yeni dünya düzeni insanların birlikte yaşayabileceği yeni bir yoldur. O tüm yasaların, ekonomik politikaların ve uluslar arası ilişkilerin, temel değerlerinin 'adalet'i talep eden ve harekete geçiren bir merhamet duygusu üzerine dayandığı bir toplum yapısının yeni bir yoludur.⁵ Bu tarz bir dünya düzeni bireysel milletlerin ve milletler topluluğunun politik ve ekonomik işlerinden, kesinlikle yapısal bir değişimi hatta devrim niteliğinde bir yapısal değişimi talep eder. Ancak, dünya politikalarında ve ekonomilerinde bu tarz yapısal değişim,

⁵ Edward Schillebeeck, *Christ: The Experience of Jesus as Lord*, New York: Crossroads, 1980; Jon Sobrino, *The True Church and the Poor*, Maryknoll: Orbis Books, 1984; Sobrino, *Jesus in Latin America*, Maryknoll: Orbis Books, 1987.

dâhili yapısal değişim olmaksızın –yani insan kalbinde ve zihninde değişim olmaksızın- oldukça kısa ömürlü olacaktır. Diğer bir deyişle, bu dünyada gerçekleştirilmesi gereken Tanrı'nın Krallığı vizyonu, kesin olarak 'sosyo-politik' ve aynı zamanda oldukça da manevidir. O, insan kalbinin değişimi üzerine dayanan sosyal yapıların bir değişimini talep eder.

Böylece Hıristiyanlar, Kilise'nin temel amaç ve misyonunun, dünyada Tanrı'nın Krallığı'nın idrakini her zamankinden daha fazla ilerletmek olduğunun farkında olmaya ve bu farkında oluş tarafından da meydan okunmaya başlamışlardır. Zira, ancak bu şekilde Kilise öte dünya için "ruhları kurtarıcı" olabilir. 1960'larda Roma'daki öğrencilik yıllarımda bana söylendiği gibi, artık Hıristiyanlar misyonerlik eyleminin temel amacının yeni bölgelere ve kültürlere yeni 'kiliseler dikmek' (*plantatio ecclesia*) olduğunu söyleyemez. Temel misyon, daha ziyade, Krallığın ikamesidir. Bu da tüm diğer gayelerin kendisine tabii olduğu nihai gayedir.

Kilisenin misyonuna dâhil olan başka temel gayeler de vardır: Hıristiyan misyonerleri, İsa'nın müjdeli haberlerini tebliğ etmeli; yeni inananlar toplulukları oluşturmalı; bu toplumlara onları canlı tutacak ritüeller temin etmeli ve Hıristiyan eğitimini teşvik etmelidirler. Ancak, Hıristiyan yaşamının ve toplumunun bütün bu öncelikleri, nihai amacın vasıtaları olarak yeryüzünde merhamet ve adaletin temini olan Tanrı'nın Krallığı'nı inşa etmek için çalışmaya matuf olmalıdır. Kilise, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde, kendini Krallık'tan daha önemli görmemelidir. *Gaudium et Spes* adlı dokümanda II. Vatikan Konsili'nin ifade ettiği gibi "Kilise'nin tek bir nihai amacı vardır. O da, Tanrı'nın Krallığının ikamesi ve insan ırkının/neslinin kurtuluşunun tahakkukudur" (LG 45).⁶

⁶ Başka bir yerde Papa II. John Paul ve Vatikan'ın son resmi söylemlerinde kilise ve misyon teolojisindeki bu değişimi hem teşvik eden hem de onu engelleyen muallak ifadelerin olduğunu göstermeye çalıştım. Bkz., Paul F. Knitter, *Jesus and the Other Names: Christian Mission and Global Responsibility*, Maryknoll: Orbis Books, 1996, ss. 125–142.

İsa: Tanrı'nın Krallığı'nın Peygamberi

İtiraf etmek gerekirse, Hıristiyan Kiliselerinin misyon anlayışlarındaki bu değişim, II. Vatikan Konsili'nin 'çağın işaretleri' olarak adlandırdığı çağrıya bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır. Bu işaretler, eşit derecede hâkim olan inanılmaz adaletsizlik ve ekonomik haksızlıklardan dolayı ortaya çıkan insanların ve bizzat yeryüzünün acı ve ıstıraplarında görülmüştür. Bütün bu olumsuzluklar, dünyayı yöneten politik ve ticari yapılardan kaynaklanmaktadır. Yoksulların çığılıkları ve yeryüzünün bugünkü durumu gibi şeyler Tanrı'nın kendileri vasıtasıyla Kilise'yle konuştuğunu ve onu kendine gelmesi için sarstığı işaretler ve dürtmelerdir. Bu işaretlerden en çok sarsılan ve onlara yanıt vermek için en cesur çabalarda bulunan Hıristiyanlar, 'kurtuluş teologları' olarak adlandırılır olmuştur.

İster kendilerini kurtuluşçu olarak adlandırılınsınlar ister adlandırmassınlar bu tür teologlar, her Hıristiyan teologunun yapması gereken şeyi yapmışlardır. Zamanın en yeni alametlerine mukabelede bulunmak; beşeri ve ekolojik ıstırapların realite oluşlarının kiliselere tevdi ettiği yeni sorulara yanıt vermek için, bu teologlar inançlarının kaynaklarına yani Yeni Ahit'teki, özellikle de İncillerdeki Nasıralı İsa'nın şahsına ve mesajına dönmek zorunda kalmışlardır. Bu yeni soruların ve yeni tecrübe edilmeye başlayan adaletsizlik ve beşeri ıstırapların lensleri vasıtasıyla, İsa'yı tekrar gözden geçirmeye başladıklarında; yani onlar Tanrı'nın Sözü'nü yoksulların ve bu dünyanın kurbanlarının kulaklarıyla dinlediklerinde, daha önce duymadıkları şeyler duymuşlardır. Bu çerçevede, bir kimse gerçekten şunu söyleyebilir: Kilise'nin anlayışındaki sismik değişme, İsa'nın gerçekte kim olduğu ve temelde ne yapmak istediğiyle ilgili anlayıştaki sismik değişimde zemin bulmuş ve bu anlayış tarafından yönlendirilmiştir.

Bütün bu süreçte İsa'nın 'yeniden keşfedilmesi' söz konusudur. Zamanın işaretleri tarafından yönlendirilen ve İncilleri araştırmak için geliştirilen yeni araçlar tarafından rehberlik edilen pek çok Hıristiyan, İsa'nın temel misyonunun ve vekilliğinin ne Hıristiyan Kilise-

si'ni inşa etmek ne de kendini Tanrı'nın oğlu ve tüm insanlığın kurtarıcısı olarak ilan etmek olduğu; aksine daha ziyade Tanrı'nın Krallığı'nı duyurmak ve ona inanıp vuku bulması için çalışmaya davet olduğunu keşfedince oldukça şaşırmıştır. Evet, İsa, ölümü ve ölümden dirilmesinden sonra çok kısa bir süre zarfında taraftarları tarafından Tanrı'nın oğlu ve kurtarıcı olarak anlaşılır olmuş ve taraftarlarının oluşturduğu topluluk da Kilise haline gelmiştir. Ancak bütün bu temel ve birbirinden ayrılmaz gelişmeler, İsa'nın orijinal vizyonu ve temel misyonu olan Tanrı'nın Krallığı'nın yerini almak için değil, onu daha da ilerletmek içindi.

Ancak dürüst olmak için, Hıristiyanlar kabul etmelidir ki, Hıristiyanlık tarihinin büyük bir bölümünde İsa'nın ilahlığı ve eşsiz/biricik kurtarıcı olarak onun rolü üzerinde öylesine fazla vurgu yapmışlardır ki bu inançlar, İsa'nın temel/merkezi inancı ve sorunu olan Tanrı'nın Krallığı konusunu gölgede bırakmış, hatta onun yerine geçmiştir. Sıklıkla söylendiği gibi, ilan/tebliğ eden ilan/tebliğ edilen olmuştur. Tanrı'nın Krallığı'nın peygamberi olan İsa, Tanrı'nın oğlu ve yegâne kurtarıcı olmuştur. Elbette, Hıristiyanlar için, peygamber İsa ile Tanrı'nın oğlu İsa arasında herhangi bir fitri çelişki söz konusu değildir. Ancak Tanrı'nın oğlu olarak İsa, artık Tanrı'nın Krallığı'nın peygamberi değilse, o zaman Hıristiyanlar ucu bucağı olmayan bir problemle karşı karşıya olurlar. Çünkü o zaman onlar artık orijinal ve gerçek İsa'ya sahip olmazlar. İsa için, Tanrı'nın Krallığı'na değil, sadece Tanrı'ya iman, sahte bir tanrıya iman anlamına geliyordu. Hıristiyanlar için, İsa'yı, bizi (Hıristiyanları) Tanrı'nın yeryüzünde kurulacak olan Krallığına içten bağlanmaya çağıran bir peygamber olarak değil de, ilahi varlık olarak ilan/tebliğ etmek, sahte bir İsa ilan/tebliğ etmek demektir.⁷

El-Salvadorlu kurtuluş teologu Jon Sobrino, Hıristiyanların İsa'yı muhafaza edip onun mesajının özü olan Tanrı'nın Krallığı'nı kaybet-

⁷ Jon Sobrino, *Jesus the Liberator: A Historical-Theological Reading of Jesus of Nazareth*, Maryknoll; Orbis Books, 1993, s. 69.

tikleri tarihsel süreci şu şekilde tasvir etmektedir: “Tanrı’nın Krallığı’nın kristolojiden tedrici olarak kayboluşu” bir anlamda anlaşılabilir. O, anlaşılabilir tarihsel nedenlerden dolayı zaten Yeni Ahit’te başlamıştı. Yeni Ahit, araştırmacıları Sinoptik İncillerde “İsa’nın varlığının temelde Baba olan bir Tanrı ile O’nun Krallığı arasındaki ikili ilişki içinde ortaya konduğu konusunda genel bir konsensüs içindedir”. Ancak Yeni Ahit’in diğer kitaplarında bu ikili ilişkinin Tanrı’nın Krallığı tarafı bulanıktır. Sobrino’nun işaret ettiği gibi, diğer Yeni Ahit kitaplarında Pavlus’un ‘kurtuluş’ veya ‘iyi haber’ anlayışları gibi ona denk, fakat değiştirilmiş versiyonları olmasına rağmen, “Tanrı’nın Krallığı, onlarda merkezi olmaktan uzaklaşmıştır”. Bu noksanlık ve Krallık’tan uzaklaşma ölümden dirilme olayından sonra toplumların durumundan dolayı olmuştur. “İsa’nın ölümden dirilmesi ve ikinci gelişinin kaçınılmazlığı ile ilgili beklentiler, Tanrı’nın Krallığı olarak Hıristiyan ütopyasının formüle edilmesini güçleştirmiştir”. Ölümden dirilme tecrübesinden sonra İsa’nın Tanrı ile ikili ilişkisinin ‘Baba’ tarafı artık merkezi işgal eder duruma gelmiştir. Hıristiyan dindarlığı ve tefekkürü, İsa’nın eylemlerinden çok onun şahsıyla alakadar olmuştur. Yani, Hıristiyanlar, İsa’nın Tanrı’dan aldığı bu dünyaya yönelik misyonundan ziyade İsa’nın ilahlığı veya Tanrı ile ilişkisi ve onun gibi sonsuzluğu ile ilgilenmişlerdir. Böylece “tıpkı İsa’nın Tanrı ile ilişkisi gibi eşit derecede asli olan onun Tanrı’nın Krallığı ile ilişkisi, tedrici olarak kristolojik düşünceden kaybolmuştur... Dördüncü yüzyıldaki konsil tartışmalarından beri açıkça ortaya çıkmıştır ki Tanrı’nın Krallığı, her ne surette olursa olsun, kristolojide artık hiçbir rol oynamamaktadır”.⁸

Geçmiş yüzyılın başlangıcından beri Albert Schweitzer ve Johannes Weiss gibi araştırmacıların devrim niteliğindeki buluşlarıyla sarsılan Hıristiyanlar, Sobrino’nun ‘İsevi Prensipl’ olarak adlandırdığı

⁸ Sobrino, “The Kingdom of God and the Theological Dimension of the Poor: The Jesuanic Principle”, John C. Cavadini & Laura Holt, eds., *Who Do You Say I Am? Christology at the Beginning of the Third Millennium*, Notre Dame: University of Notre Dame, 2002 (basılacak).

şeyi, yani İsa'nın misyonunun ve mesajının asli bir prensibi olarak Tanrı'nın Krallığı'nı yeniden benimseyip hayata geçirmekle yükümlü hale gelmişlerdir. Kristolojide Tanrı'nın Krallığı'nın merkeziliğini yeniden benimseme, Hıristiyan Kiliselerinden özellikle de kurtuluş teolojisinin etkili olduğu Güney Amerika ve Asya'daki gelişmekte olan kiliselerde meydana gelmektedir. Çünkü bu bölgelerde adaletsizliklerden dolayı yoksulluk oldukça yaygındır. Bu durum, Vatikan'ın kapsamı içine alma ve etkisini azaltma teşebbüslerine rağmen niçin özellikle güney kiliselerde, kilise ve misyon anlayışında sismik değişimin son derece şiddetli ve azimli olduğunu açıklamaktadır.⁹ Eğer İsa, Tanrı'nın Krallığı üzerine odaklanmış idiye Kilise de böyle yapmak zorundadır.

Ancak İsa'nın nasıl Krallık-merkezli olduğu konusunda kutsal kitap araştırmacıları arasındaki yeni anlayışlar, Kilisenin misyonunun İsa'nın örneğini nasıl izlemesi gerektiği konusunda yeni gereklilikleri husule getirmiştir. İsa'nın 'Krallık-merkezli' olduğunu söylemek onun 'mağdur-merkezli' olduğunu söylemektir. Latin Amerika, Asya ve Kuzey Amerika'da İsa Okulu olarak adlandırılan gruba mensup Yeni Ahit araştırmacılarının kabul ettiği gibi, İsa için Tanrı'nın Krallığı'nı/Saltanatını ilan/tebliğ etmek otomatik olarak sosyal ve ekonomik yaşamın dışına itilenler için ayrıcalıklı bir alaka göstermeye sevk edilmek anlamına gelmekteydi.¹⁰ Bu durum 'Müjdeli Haber' (İncil'in)

⁹ Kurtarıcı olarak İsa'nın mutlak biricikliğini, Hıristiyanlığın diğer dinsel geleneklere üstünlüğünü ve Hıristiyan olmayanları Hıristiyanlaştırmayı hedefleyen misyonerlerin gerekliliği üzerinde tekrar tekrar vurgu yapan *Dominus Iesus* adlı Vatikan dokümanı pek çoklar tarafından temelde Asya kiliselerini ve onların teologlarını hedeflemiş olarak görülmektedir. Bkz., Jeevadhara, 31/183 (2001).

¹⁰ Jon Sobrino, *Jesus the Liberator; Sobrino, Christ the Liberator: A View from the Victims*, Maryknoll: Orbis Books, 2001; George Suares-Prabhu, "The Jesus of Faith: A Christological Contribution to an Ecumenical Third World Sprituality", K.C. Abraham & Bernadette Mbuy-Beya, eds., *Spirituality of the Third World*, Maryknoll: Orbis Books, 1994, ss. 139-164; Samuel Rayan, "Jesus and the Struggles of the Masess in India", *Third Millenium: Indian Journal of Evangelization*, 2/1 (1999), ss. 18-31; John Dominic Crossan, *The Historical Jesus: The Life of a Mediterreanean Jewish Peasant*, HarperS anFrancisco, 1991, ss.

'zamanın işaretleri'yle özellikle de adaletsizlik ve dünyamızı kasıp kavuran beyhude ıstıraplarla ilişkilendirilmesidir. Sobrino'nun ifadesiyle "o, sadece tarihsel İsa'yı ve Tanrı'nın Krallığı'yla ilgili alakasını kabul eden bir konu değil, aynı zamanda ondan daha da önemlisi yoksulları, onlara kesin olarak ihtiyaç duydukları ayrıcalıklı yer verecek Hıristiyan alakasının merkezine geri koyan bir konudur".¹¹

Toplumlarında marjinalleştirilenler ve yoksullar için bu tarz ayrıcalıklı alaka olmaksızın Hıristiyanlar gerçekten Hıristiyan olamaz ve Kilise de İsa'nın anladığı şekilde Tanrı'nın Krallığı'nı iletilemez. Bu durum yoksullar için ayrıcalıklı tercih olmaksızın Kilise'nin temel misyonunu yerine getiremeyeceği anlamına gelmektedir. Bu durumdan Sobrino, Hıristiyanlar için şu mutedil sonucu çıkarmaktadır: "Tanrı bizim son kurtuluşumuzu yoksullarla ilgili ne yaptığımızı bağlamıştır." Sobrino bu noktayı daha keskin bir şekilde ifade etmek için ["Kilise dışında kurtuluş yoktur" şeklindeki] eski dogmayı şu şekilde yeniden formüle etmektedir: Kilisenin misyonu, "artık Kilise dışında kurtuluş yoktur" dogması tarafından yönlendirilmemektedir. Daha ziyade İsa'nın Krallık-merkezliliği farklı bir motivasyon ve meydan okuma temin etmektedir. Buna göre yoksullara taahhüt dışında ne kurtuluş ne de kilise vardır. (*extra pauperes nulla salus, nulla ecclesia*).¹²

İsa: Tanrı'nın Krallığı'nın Kendini Soyutlayan Diyalojik Peygamberi

Ancak Hıristiyan teologlar, İsa'nın, Tanrı'nın Krallığı'nı iletilemek için gayret sarf ettiği yolda başka temel unsur da kabul etmektedir. Buna göre İsa Tanrı'nın Krallığı'nı iletmeyi sadece yoksullar için öncelikli tercihte bulunmak suretiyle değil, aynı zamanda herkese yönelik kendi kendinden vazgeçen bir açıklık vasıtasıyla yapmıştır. Eğer kurtuluş teologları, Hıristiyanların İsa'nın vazifesi olarak adlan-

89-224; Marcus Borg, *Jesus: A New Vision*, Harper San Francisco, 1987, ss. 77-189.

¹¹ Sobrino, "The Kingdom of God", basılmamış makale, s. 10.

¹² Sobrino, "The Kingdom of God", ss. 15, 20.

dırdıkları şeyde Krallığın merkeziliği üzerinde doğru bir şekilde vurgu yaparlarsa, dinlerarası diyalogla ilgilenen/meşgul olan teologlar da İsa'nın 'şahsında' onun 'kendi kendinden soyutlanmasının' merkeziliğine (*the centrality of kenosis*)¹³ dikkat çekerler. Eğer sadece Tanrı'nın Krallığı değil aynı zamanda kendi kendini soyutlayan İsa'nın Hıristiyan misyon anlayışında sismik değişimin parçası olması gerektiği anlamında gerçek ve tam İsa'ya sahip olursak, o zaman, her ikisi de son derece önemlidir. Ne kastettiğimi sistematik olarak ifade etmeye çalışayım.

Elbette ki İsa'nın kendi kendini soyutlaması (*kenosis*), mefhumu ve eylemi, uzunca bir süredir İsa'nın kim olduğunun ve Hıristiyanların onda ve onun vasıtasıyla Tanrı'nın ne yaptığına inandıklarının tanımlayıcı bir vasfı olarak kabul edilmektedir.¹⁴ Bu tarz bir kendi kendini soyutlama çerçevesinde İsa'nın kendini tamamiyle ötekilere veren, hizmet edilmeye değil hizmet etmeye gelen ve ötekiler için kendi benliklerini kaybedenlerin kendilerini gerçekten bulacaklarını tebliğ eden olarak biri olarak anlaşılması, Yeni Ahit geleneklerinin çeşitliliğinin her kısmında arada sırada vuku bulan bir konu olarak durmaktadır. Hıristiyanların, İsa'nın kendi kendini aşan/soyutlayan mesih olduğu yönündeki tecrübe ve inançlarının klasik temeli (*locus classicus*), Pavlus'un Filipililer'e mektubunun 2: 5-11 ifadeleridir:

İsa'da olan düşüncenin aynısı sizde de olsun
O Tanrı'nın formunda/şeklinde olmasına rağmen

¹³ Kenosis terimi, Hıristiyan ilahiyatında ilahi logosun veya diğer bir deyimle ilahi teslisin ikinci unsuru olan İsa-Masih'in her şeyi bilen, her şeye gücü yeten ve her yerde hazır olan gibi ilahi sıfatlardan kendini soyutlayarak beşer bedeninde dünyaya gelmesini ifade etmek için kullanılmaktadır. Yani bu terim, kısaca İsa'nın yücelikten soyutlanarak beşer sınırlılığı içinde dünyaya gelmesini ifade etmektedir. Bkz., Van A. Harvey, *A Handbook of Theological Terms*, London: Collier Macmillan Publishers, s. 138 (ç. n)

¹⁴ Richard, Lucien, *Christ: The Self-emptying of God*, New York: Paulist Press, 1997; Richard, A, *Kenotic Christology: In the Humanity of Jesus the Christ, the Compassion of Our God*, Washington DC: University Press of America, 1982. Kenotic kristoloji ile ilgili daha fazla bilgi için bkz., Sr. Moly Thomas, *A Christology of Christian Witnessing: Kenotic Christology Reconsidered*, the Catholic University of Leuven, 2002.

Tanrı'yı tam olarak kendi içinde tüketmiş gibi Onunla denkliği kabul etmedi.
 Fakat bir köle şeklini alarak kendi kendini soyutladı.
 İnsana benzer şekilde doğarak
 İnsan şeklinde kendini buldu
 Kendi kendini alçaltarak
 Ölüme hatta çarmıhta ölüme itaat eder oldu
 Bundan dolayı Tanrı da onu çok yüceltti...

Pavlus öncesine ait ayinsel/litürjikal bir ilahinin bu zengin ifadelerini izahta yorumcular, İsa'nın en ilk taraftarlarının beşer İsa'yı izlemelerinde gördükleri ve hissettikleri şeyi, Yani Ahit yazarlarının sözlere döktüklerine işaret etmektedir. Bu bağlamda eğer onlar İsa'yı Mesih, Tanrı oğlu, Tanrı'nın Sözü ve kurtarıcı olarak isimlendirdiyse bu, onun Tanrı'nın Krallığı'nı ilan etmede gösterdiği sadakatteki karşılıksız sevgisinden dolayıdır. Şayet daha sonraları onlar, İsa'dan, bedenleşmiş veya tecessüm etmiş Tanrı'nın Sözü olarak bahsetmek zorunda kalmışlarsa, bu onların böyle tecessümün/inkarnasyonun kendi kendini vermenin kendi kendini soyutlama noktasına dönüştüğü bir sürecin sonucu olarak ortaya çıktığının farkına vardıklarından dolayıdır. Bu nedenle inkarnasyon, 'İlahi Ben'i ötekilere vermek için 'İlahi Verici'nin 'İlahi Ben'den soyutlanmasının meydana geldiği bağlantı eyleminin bir sonucudur. Bu nedenle 'öteki', inkarnasyonun asli bir parçasıdır. Hıristiyanlar, İlahi Varlığın beşer olmasının öteki ile ilişki kurmak ve ona yer yapmak için bir kendi kendini soyutlama eylemi olduğuna inanmaktadır. Kendi varlığından kendini soyutlayarak oluşan bu sürecin en şaşırtıcı ifşası çarmıhtır. Budist terminolojide İlahi Ben, öteki benlerle ilişkisinde 'Ben'i olmayan olmakta ve böylece İsa'da bedenleşen Tanrı'nın gerçek 'Ben'i olmaktadır. İsa'nın ilahi sıfatlardan kendini (kenosis) soyutlaması ve Tanrı'nın İsa'da tecessüm etmesi birbirinden ayrılmazdır.

Bu tarz bir anlayış 'kenotik kristolojinin' temel muhtevasıdır. Ancak teologlar, son zamanlarda böyle bir kristolojinin diyalojik muhtevasını ve meydan okumasını belirlemeye ve ona kulak vermeye başlamıştır. Muhtemelen bu, dinlerarası diyalogun meydan okuması ve muğlâklığı gibi 'zamanın öteki işaretlerinin' husule getirdiği her-

menötik baskılardan ortaya çıkmıştır. David H. Jensen'in *In the Company of Other: A Dialogical Christology*¹⁵ adlı yeni kitabı, eğer bir kimse kendinden hakikaten farklı olanlarla bir çeşit diyalog ilişkisi içinde olmazsa onun kenotik Mesih'e inandığını dürüstçe ve mantıklı olarak söylemenin mümkün olmadığını gösterme konusundaki çabalara öncülük etmektedir. [Bu çerçevede] kenosisin diyalog için başka bir kelime olduğu söylenebilir. Jensen'in kitabının vermek istediği mesajı özetleyen ferasetli ve ilginç birkaç ifadeye yer vereyim.

İsa Mesih, ötekine açıklığı tezahür ettirendir. O, bizim birbiri-mizle ve insanlığın da Tanrı ile doğru ilişkisini tesis etmek suretiyle bizim adımıza kendi kendini soyutlayan yani kendinden vazgeçen biridir. İsa'yı Mesih olarak ikrar edenler gibi, Hıristiyanlar da benzer şekilde kendilerini ötekilere özellikle de farklı dinsel toplumlara ait olduklarını açıktan itiraf edenlere açmaya çağrılmaktadırlar. Daha inançlı taraftar olmak için Hıristiyanlar ayırt edici farklı dinsel bağı-lıkları açıktan itiraf edenlerin anlayışlarına ihtiyaç duyarlar.¹⁶

... Diğerleriyle/ötekilerle tastamam bir şekilde tek vücut olan birini ikrar etmek suretiyle Hıristiyanlar Tanrı'nın nihai armağanı kadar sonsuz sırta ve insanlar arası ilişkilerin şaşkırtıcı sürprizine kendi kendilerini açarlar.¹⁷

Mesih olarak İsa'nın ortaya çıkışı ve dini ötekinin çehresi aynı yaşayan inkarnasyonel yörüngenin iki veçhesidir. Hiçbiri hiçbir zaman bitip tükenmez ve Hıristiyanlar tekrar tekrar her ikisine dö-nerler.¹⁸

Kenotik anlayışın ve İsa'yı izlemenin yeni diyalojik taleplerini ortaya koyarken Jensen, şu anonsta bulunur: "Bir tilmizlik modeli olarak kabul edildiğinde kenosisin yaptığı farklılık, kişiyi kendine yönelik tercihinden ve ötekilerden izole etmesinden arındırması-dır/boşaltmasıdır..."¹⁹ Dikkat edin: Kenotik anlayış bizi sadece öteki-lerden izole etmekten değil -çünkü ötekine ihtiyaç duymaktayız- aynı

¹⁵ Cleveland: The Pilgrim Press, 2001.

¹⁶ age, ss. x, xiii.

¹⁷ age, s. 88.

¹⁸ age, ss. 88-89.

¹⁹ age, s. 136.

zamanda kendi kendimize öncelik vermekten de uzaklaştırır- çünkü kendimizi ötekilerin üzerinde göremeyiz. "Kenosis hareketi, herhangi bir şekilde daima Ben'e öncelik veren konumdan Ben'in uzaklaştırılmasıdır. Kenosisin ahlaki/moral önemi onun hiçbir kimseyi tek başına bırakmamasıdır. Ben'in kendi kendini mutlaklaştırması illüzyonu kabul edildiğinde kişiler, diğerleri pahasına kendilerinin yüceltmesi yönündeki herhangi bir öncelikli turumdan vazgeçmeye çağrılırlar."²⁰ Niçin herhangi bir şekilde Ben'in kendi kendine öncelik verilmesinden sakınılması gerekir? Çünkü o bizi korur ve komşumuzun ötekiliğinden dolayı hayretler içine düşmekten bizi alıkor. Öyle ki komşumuzun ötekiliği, kendisi vasıtasıyla Tanrı'nın ötekiliğinin hayatımıza hitap ettiği ve zaman zaman da bizi rahatsız ettiği bir araçtır.

Jensen İsa'nın eşsizliği ve biricikliği ile ilgili hem popüler hem de resmi (kilise çevrelerinde hâkim olan) pek çok İsa yorumuyla kesin bir çelişki içinde olmasa da açıkça tezat içinde görülen bir İsa anlayışıyla görüşlerini sonlandırmaktadır. Kenotik anlayış çerçevesinde İsa'nın biricikliği inatçı bir şekilde emperyalist veya muzafferane tasarruflara karşı mukavemet eden bir tarza kendini ortaya koymaktadır. Kenotik Mesih'in ikrarı sadece figür olarak İsa Mesih'e değil, daha da öte herkese işaret etmeye dayanır. Bu tarz bir Mesih-merkezliliği ileri sürmek İsa-Mesih'in vücut bulduğu kenotik dinamiğin ucunu kesmeye denktir. Böylece muzafferane tasarrufun tahribatı altından Mesih'in başkaları için olması ortadan kaybolur. Diğer her şeyin pahasına İsa Mesih'i ilan etme olan Mesih birciliği (*kristomonism*) tilmizliğin (İsa'nın taraftarı olmanın) sadıkane bir şekilde ifası değil aksine tilmizlik hayatının bir tahribidir. Nitekim İsa'ya intibak/uygunluk kendimiz gibi diğerleri üzerine talepte bulunmak değil onlar tarafından talepte bulunulmayı alakadar eder.²¹

İsa'nın güttüğü misyonun bu kendi kendini soyutlayan diyalojik niteliğini anlamak ve benimsemek İsa'yı öteki yollara açık yol olarak

²⁰ age, ss. 190, 198.

²¹ age, s. 87.

anlamak ve izlemekten geçmektedir. İsa, Hıristiyanlar için “yol, hakikat ve yaşamdır” (Yuhanna 14: 5-7). Bu onun, izlemek için açık-seçik ve talep edilen bir yol önerdiği anlamına gelmektedir. Onun önerdiği bu yol, Tanrı’nın Krallığına ulaştıran ve Hıristiyanların nerede duracağını bildiği bir yoldur. Bu yol Hıristiyanların ötekiler kadar kendi kendilerine meydan okudukları bir yoldur. Bu yol öyle bir yoldur ki onda Hıristiyanlar ne oldukları gibi ne de tek başına durabilirler. Çünkü bu yol kişinin kendi kendini soyutlamasını ve diyalojik olmasını gerektirir. Diğer bir deyişle o sadece farklı yollarda yürüyen ötekilerin yardımıyla yürünülebilen ve izlenilebilen bir yoldur. Bu nedenle Hıristiyanlar eğer ötekilerle diyalojik ilişki içinde olurlarsa ancak o zaman Tanrı’nın Krallığı’nı geliştirme ve teşvik etme misyonunu devam ettirebilirler. Bütün bu noktalar beni aşağıda ifade edeceğim sonuca götürmektedir.

Misyon: Tanrı’nın Krallığı’na Hizmette Diyalog

Hıristiyan misyon anlayışındaki Kilise-merkezlilikten Tanrı-merkezliliğe geçişi temsil eden sismik değişim, İsa’nın yaptığı gibi Tanrı’nın Krallığı’nı takip etmenin gerektiği yönündeki artan farkında oluşun yoksul ve toplumlarında marjinalleştirilenler için öncelikli bir alakayı gerektirmesi, İsa’nın vazifesini kendi kendini soyutlayarak ötekilerle diyalog içinde yerine getirdiğinin kabul edilmesi gibi Hıristiyan teolojisindeki bu yeni üç bakış açısını bir araya getirdiğimizde misyon konusundaki çağdaş Hıristiyan telakkisini şu şekilde tasvir edebiliriz: Misyon, yoksul ve toplumlarında marjinalleştirilenler için Tanrı’nın Krallığı’na hizmette ötekilerle diyalojik ilişki içinde olmaktır.

Lütfen dikkat edin: Hıristiyan Kilisesinin misyonunun böyle bir diyalogu ihtiva ettiğini iddia etmiyorum. Benim söylediğim şey, onun böyle diyalog olduğudur. Bu, Kilise’nin asıl gayesidir. Bu tüm insanların özellikle de adaletsizliklerden dolayı mağdur olanların iyiliğini sağlayıp ilerletmek için Kilise’nin misyonerlerini harekete geçiren ve bunu da benzer ilgi ve alakaya sahip ötekilerle iletişim ve işbirliği

içinde yapma konusunda onlara rehberlik eden şeydir. Yukarıda ifade edildiği üzere diyalog olarak bu misyonu takip etmek ve İsa'yı izlemeyi seçenlerin oluşturduğu toplumları geliştirmek/beslemek için Kilise, İsa'nın mesajının öğretilmesi, eğitim ve ibadet hayatı gibi başka pek çok şeyi de yapmak zorundadır. Ancak tüm bu temel eylemler, temel aktivite olan merhamet ve adalet üzerine kurulan Tanrı'nın Krallığı'nı ilerletmek için ötekilerle birlikte çalışmaya destek veya onu başarmanın yolları olmalıdır.

Bu tarz bir misyon anlayışının muhtevalarını ortaya koymak için Kilisenin misyonunun bu şekilde anlaşılmasının tahrir ettiği iki tenkide veya kaygıya yanıt vereyim. Bunlardan biri Kilise çevrelerindeki Hıristiyanlar tarafından diğeri de Kilise dışındaki diyalog muhatapları tarafından dillendirilmektedir.

Hıristiyan Kilisesi -özellikle de Vatikan- çevrelerinden gelen kaygı hatta sapıklık suçlamasına göre misyonun diyalojik bir tarzda anlaşılması, Hıristiyanların İsa-Mesih'in 'Müjdeli Haberi'ni/İncil'i ilan ve tebliğ etme yükümlülüğünü dışlar. O misyonu tamamıyla sosyal bir gündem elde etmek için ötekilerle konuşmaya, onlardan öğrenmeye ve onlarla işbirliğine girmeye indirger.²² Böyle Hıristiyan münnekittaşlarla diyaloga teşebbüs etmek için ilkin onların hakiki bir diyalogun bir değil iki ayağı olduğunu unutuyor gördüklerini hatıra getirmek istiyorum. Onlar için dinlerarası diyalog, yalnızca ötekilerle konuşmak, onları dinlemek, muhtemelen onlardan öğrenmek ve onlarla işbirliği yapmaktır. (Onlar bunu ileri sürerken) diyalogun ikinci ayağını unutmaktadır. Bu da ötekilere konuşmak; yani kişinin yaşayan-veren hakikat olarak bulduğu şeyi ilan ve tebliğ etmesidir. Gerçek diyalog hem ötekilerle konuşmayı hem de onlara konuşmayı gerektirir. Bu da ötekiler için doğru olanı dinlemek ve kendimiz için

²² Bu tarz kaygı ve suçlamaları Papa II. John Paul'un misyonla ilgili Redemptoris Missio adlı genelgesinin hemen her tarafında bulmak mümkündür. Bkz., *Redemptoris Missio*, bölüm 17; *Dialogue and Proclamation, Dominus Iesus*. Daha ilmi ve diyalojik eleştiriler için bkz., Jacques Dupuis, *Toward a Christian Theology of Religions Pluralism*, Maryknoll: Orbis Books, 1997, ss. 370-74.

doğru olanı da onlara bildirmek anlamına gelir. Bu yüzden Vatikan'ın yaptığı gibi "Diyalog ve İlan"dan bahsetmek tek ayaklı bir diyalog anlayışını ima etmek anlamına gelmektedir. Çünkü ilan, diyalogun ayaklarından biridir. Diyalogun diğer ayağı ise, muhatabı dinlemektir. Buna göre dinleme+ilan= diyalog. Bu nedenle farklı dine mensup iki kişi arasında gerçek bir karşılıklı konuşma olabilmesi için her iki taraf da ötekilerin hakikatine açık oldukları gibi kendi sahip oldukları hakikate de tamamiyle bağlı olmalıdır. Kendi hakikatleri konusunda ötekileri ikna etmeyi ve aynı zamanda da diğerleri tarafından ikna edilmeye hazır olmalıdır. şüphesiz ki bu kolay değildir Diyalog talep etmektir.

Daha kesin olarak Hıristiyanlar için ilan temelde, söz ve misal vasıtasıyla İsa'nın Tanrı'nın Krallığı'nı tesis etmeye çalışırken izlediği yola tanıklık etmekten ibaret olmalıdır. Tabii olarak bu onun adalet ve sevgi Tanrısına imanını ihtiva eder. şüphesiz ki böyle bir iman/inanç diğer dinsel toplumlar tarafından da paylaşılmaktadır. Ancak Hıristiyan tanıklığı aynı zamanda İsa'nın mağdurlar için öncelikli sevgisini ve onun Tanrı'nın tüm insanlar özellikle güçlüler tarafından sömürülen veya bir kenara itilenler için adaleti temin etmeye çağırđına yönelik inancını tebliğ etmeyi de ihtiva etmelidir. Sri Lanka'lı teolog Aloysius Pieris'in ifade ettiği gibi Hıristiyanların tebliğ etmek zorunda oldukları İsa'nın Tanrısı, "yoksullarla bir savunma paktı oluşturmuş olan" bir tanrıdır. İşte bu belki de Hıristiyanların diyaloga getirdikleri bir katkıdır.²³

Tanrı'nın Krallığı'na hizmeti öngören bu diyalogda, Hıristiyanlar ötekilerden öğrenmeye, onlar tarafından meydan okunmaya ve evet onlar tarafından doğrulanmaya da hazır olmalıdır. Eğer İsa ile ilgili ayırt edici bir şey varsa, kişinin kendi kendini soyutlamasını/aşmasını öngören bu diyalojik misyon anlayışında Hıristiyanlar

²³ Aloysius Pieris, *Fire and Water: Basic Issues in Asian Buddhism & Christianity*, Maryknoll: Orbis Books, 1996, ss. 150-151; Ayrıca bkz., Pieris, *God's Reign for God's Poor: A Return to the Jesus Formul*, Tulana Research Center, Sri Lanka, 1998, bölüm 4.

Kur'an, Dharma veya Torah hakkında ayırt edici olan şeyi de kabul etmeye ve bu şekilde İsa'da ve onun vasıtasıyla öğrenmedikleri şeyleri öğrenmeye hazırdır. Tanrı'nın Krallığını misyonun öncelikli gayesi olarak kabul etmek suretiyle Hıristiyanlar aynı zamanda Krallığını bu hayali vizyonunun ne olduğunun ve onun nasıl gerçekleştirileceğinin herhangi bir dinde veya herhangi bir vahiyde zaptetilir ihata edilemeyen bir Gerçeklik olduğunu da kabul ederler.

Krallık-merkezli bir misyonla ilgili bu yeni anlayışın Kilisenin amacını sosyal ve dünyevi bir programa indirgemeye sevk ettiğiyle ilgili kaygıya gelince, bu konuda sadece tüm dinlerin sosyal gündemiyle ilgili doğru olan şeyin Hıristiyan gündemi için de doğru olduğunu söyleyebilirim. Herhangi bir dinsel toplumun sosyal gündemini hükümet dışı örgütlerden (NGO'lardan) veya politik partilerden farklı yapan şey, kesin olarak dinin sosyal bir gündemin iş görmesi için sadece sosyal veya beşeri olandan daha fazla şeyin gerektiği yönündeki ısrarıdır. İnsanları ve dünyamızı yiyip bitiren açgözlülük, nefret ve şiddet canavarları öylesine kudretli ve iyi ihdas edilmiş ki pek çok kimse onların üstesinden gelme veya en azından onları azaltma yönündeki ümit ve gayretlerinden vazgeçmektedir. Dinler insanoğlu olarak tek başına olmadığımız, merhamet ve adalet için çalışmada beşer üstü olan bir Gerçeklikle ahenk ve uyum içinde olduğumuz iddiasında bulunmaktadır. Bu tarz dinsel kanaatlerin temellerine dayanarak bu canavarların üstesinden gelebiliriz. [Dinler sayesinde] başarısızlık halinde bile bize rehberlik edecek hikmeti ve bizi besleyecek enerjiyi bulabileceğimiz hususu dünyanın yarın bugünkünden farklı olabileceğini ümit etmeye bizi muktedir kılar. Yukarıda nakdettiğim gibi işte bu yüzden Hıristiyan misyonu ile ilgili yeni anlayışın savunucuları sosyal transformasyonun ancak manevi transformasyon vasıtasıyla gelebileceği konusunda ısrar etmektedir. Dindar olmak iyiliğin/güzelliğin ve sevginin mutlak gücüne inanmaktır. İşte bu

yüzden iyi ve kötünün % 50 şansa sahip olduğuna inanan bir kimse-
nin ateist olduğu söylenmektedir.²⁴

Hıristiyan Kilisesi'nin dışındakilerin yönelttiği eleştirilere; gelince onların temel kaygılarından birinin Kilise sınırlarının dışında oldukça fazla endişeye sebebiyet veren ve vermeye devam eden Hıristiyan misyonunun veçhesi etrafında döndüğünü biliyorum. Zira onlara göre bu misyon anlayışı, Hıristiyan misyonerlerinin tüm insanları Mesih'e ve Hıristiyanlığa döndürme gayretlerini öngörmektedir. Diyalog olarak ifade edilen yeni misyon nosyonumuz, hala ilana yer vermekte hatta onun bir gereklilik olarak görmektedir. İlanın amacı, dinden döndürme değil midir?

Evet öyledir. Dinden döndürme (Hıristiyan yapma), her misyonerin en öncelikli hedefi olmaya devam etmektedir. Ancak erkek ve kadın Hıristiyanlar misyonun temel amacı olarak Hıristiyan olmayanların peşinden koşmayacak veya onları kendi dinlerine döndürmeye çalışmayacaklar. Dinden dönmeler (Hıristiyan olmalar), daha çok misyonerin niyet ve gayretinin meyvesi olarak değil de Kutsal Ruh'un bireylerin kişisel ihtiyaçları ve özgür iradeleri vasıtasıyla iş görmesinin neticesi olarak vuku bulmalıdır. Ancak bununla birlikte eğer Hıristiyan toplumunun üyeleri Kutsal Ruh tarafından Budist veya Müslüman toplumun üyeleri olmaya sevk edilirse Hıristiyan misyoner bunu kabul etmeye ve bundan mutluluk duymaya da hazır olmalıdır. Kilisenin fonksiyonu ile ilgili bu yeni anlayışta, Hıristiyanlar Tanrı'nın Krallığı olarak İsa'nın öngördüğü şeyi vukua getirmek için tek bir yol ve tek bir din olmadığını kabul ederler. Bu krallıkta onu idrak etmek ve onun gerçekleşmesini sağlamak için pek çok yol ve pek çok büyük evler/mansiyonlar vardır (Yuhanna 14: 1-3). Asıl önemli olan şey kişinin hangi dine ait olduğu değil, adalet ve merhamet üzerine dayanan bu yeni dünya düzenini (Tanrı'nın Krallığı'nı) gerçekleştirmek için azimli ve etkili bir şekilde çalışıp çalışmamasıdır.

²⁴ Albert Nolan, *Jesus before Christianity*, Maryknoll: Orbis Books, 1992, s. 103.

Eğer bu tarz bir ihtida anlayışı oldukça radikal hatta itizalî görünüyorsa Vatikan'ın onun nasıl teyit ettiğine işaret edeyim! Vatikan'ın Dinlerarası Diyalog Ofisi ve İnsanların Evanjelizasyonu Örgütü tarafından 1991'de ortaklaşa yayımlanan "Dialogue and Proclamation" adlı deklarasyonda Kilise öğretmenleri diyalogun amacının temelde kişiler belirli bir dine değil de "Tanrı'ya döndürmek" olduğunu kabul etmişlerdir. Ve hemen bu ifadenin peşinden pek çoklarını hayrete düşüren şu tülemeyi eklemişlerdir: "İhtida sürecinde kişi kendini bir diğerine yöneltmek için daha önceki manevi veya dinsel durumundan ayırmak için karar verebilir".²⁵ Bu ifadeyle onlar bir Budist'in Hıristiyan olmaya karar verebileceğini ancak aynı zamanda da bir Hıristiyan'ın Budist olmak için karar verebileceğini kabul ve tasdik etmektedirler!

İşte bu pek çok ana gövde Hıristiyan toplumunda şekillenen yeni 'diyalog' ve 'misyon' anlayışıdır. Bu anlayışa göre; misyon diyalogdur. Eğer Hıristiyanlar adalet ve merhametin hâkim olduğu bir dünya inşa etmek için ötekilerle diyalogu öngören böyle bir misyonu hakiki olarak icra ederse, o zaman İsa'nın İnciline daha sadık olurlar, öteki dinlerle daha verimli ilişkiler güderler ve acı ve ıstırap çeken dünyamızı Tanrı'nın Krallığı'nın barışına biraz daha yaklaştırmış olurlar.

---

²⁵ DP, 41.